অধ্যায় ১ ঃ অসমত ঔপনিৱেশিক যুগৰ আৰম্ভনি

অধ্যায় গাঁথনি

1.1 উদ্দেশ্য
1.2 পৰিচয়
1.3 আহোম ৰাজ্যৰ অৱনতি
1.4 মানৰ আক্রমণ
    1.4.1 বৃটিছৰ হস্তক্ষেপ
    1.4.2 ইয়াণ্ডাবু সন্ধি
1.5 বৃটিছৰ অসম অধিগ্রহণ
1.6 বৃটিছ শাসনৰ দৃঢ়কৰণ আৰু অস্থায়ী প্রশাসন
    1.6.1 বেংগল প্রেচিডেন্সি
1.7 চীফ কমিছ্নাৰৰ অধীনস্থ প্রদেশ
1.8 অসমত বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে প্রাৰম্ভিক বিদ্রোহ
    1.8.1 গোমধৰ কোঁৱৰৰ বিদ্রোহ(1828)
    1.8.2 দ্বিতীয় বিদ্রোহ(1829)
    1.8.3 তৃতীয় বিদ্রোহ(1830)
    1.8.4 খাছি সকলৰ বিদ্রোহ(1829)
1.9 বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে প্রাৰম্ভিক বিদ্রোহ সমূহৰ ফলাফল আৰু গুৰুত্ব
1.10 অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
1.11 অধিক জানিবলৈ
1.12 অগ্রগতিৰ খতিয়ান
1.13 আৰ্হিপ্রশ্ন

১.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনিঃ

- ভাৰতত ইউৰোপীয় শক্তিৰ প্রৱেশৰ পটভূমি ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- আহোম ৰাজ্যৰ অৱনতি আৰু পতনৰ বিষয়ে জানিব পাৰিব
- অসমত মানৰ আক্রমণৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- অসম অধিগ্রহণ কৰিবলৈ বৃটিছসকলে গ্রহণ কৰা নীতিৰ আভাস দিব পাৰিব
- চীফ কমিচনাৰ শাসিত ৰাজ্যৰ বিষয়ে জানিব পাৰিব
- অসমত বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে প্রাৰম্ভিক অৱস্থাত গঢ় লৈ উঠা বিদ্রোহসমূহৰ সম্পর্কে জানিব।

১.২ পৰিচয়

15 শ আৰু 16 শ শতিকাৰ এটা উল্লেখনীয় বৈশিষ্ট্য হৈছে বিশ্বৰ বিভিন্ন অঞ্চলত ইউৰোপীয় শক্তিসমূহে তেওঁলোকৰ নিয়ন্ত্রণ বিস্তাৰ কৰিবলৈ কৰা প্রচেষ্টা। ভাৰত আৰু আমেৰিকালৈ সাগৰীয় গতিপথ আৱিষ্কাৰৰ ফলত ইউৰোপীয় শক্তিসমূহে বিশ্বৰ বিভিন্ন প্রান্তত তেওঁলোকৰ ঔপনিৱেশিক শাসন প্রতিষ্ঠা কৰিবলৈ নিজকে নিয়োগ কৰিছিল। এনেকৈ এক নতুন বণিক শ্রেণী আৰু পুঁজি বিনিয়োগ কৰিবলৈ নতুন ঠাইৰ সন্ধান কার্যৰ সূচনা হ'ল। এই সময়চোৱাতে কেঁচা সামগ্রী আৰু খাদ্য বস্তুৰ অতিৰিক্ত চাহিদাৰ সৃষ্টি হ'ল। বস্তুৰ বর্ধিত চাহিদা পূৰাবলৈ নতুন নতুন বজাৰে বিকাশ লাভ কৰিলে। সকলো ইউৰোপীয় শক্তিৰ ভিতৰত ইংলেণ্ডে ঔপনিৱেশিক সম্প্রসাৰণৰ নেতৃত্ব লৈছিল। এই ক্ষেত্রত ইয়াৰ প্রচেষ্টাক শিল্প বিপ্লৱ হো�ৱাৰ পৰা বৈজ্ঞানিক আৰু ঔদ্যোগিক শক্তিয়ে সহায় কৰিছিল। সমগ্র 19শ শতিকাতে একে শাসনক কেন্দ্র কৰি গঢ়ি উঠা এখন সাম্রাজ্য ই গঢ়ি তুলিছিল। সমগ্র বিশ্বতে ঔপনিবেশিককাৰীসকলৰ প্ররেশৰ পদ্ধতি একে আছিল। বণিক অথবা মিচনেৰীসকলৰ আগমনে ইয়াক খৰতকীয়া কৰি তুলিছিল। ভাৰতত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে বিভিন্ন উপকূলীয় অঞ্চলত বাণিজ্য ঘাটি স্থাপন কৰিছিল। ইংলেণ্ডত তৈয়াৰী বস্তুবোৰৰ বিক্রীৰ বাবে ভাৰতৰ বাণিজ্যিক ঘাটিসমূহ ইয়াৰ অন্তৰংগ অংগ হৈ পৰিছিল। বাণিজ্যই ক্রমান্বয়ে অর্থনৈতিক নিয়ন্ত্রণ আৰু অৱশেষত ৰাজনৈতিক নিয়ন্ত্রণলৈ লৈ গৈছিল। কম সময়ৰ ভিতৰতে ভাৰত বৃটিছৰ গতানুগতিক উপনিৱেশলৈ সলনি হৈছিল। ভাৰতৰ আকর্ষণীয় ভূখণ্ডই বৃটিছসকলক ইয়াৰ প্রতি লোভ বঢ়ালে আৰু তেওঁলোকে ইয়াৰ চাৰিওকাষে থকা অব্যৱহৃত ভূখণ্ডৰ দিশে সম্প্রসাৰণৰ বাবে দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিবলৈ ধৰিলে। এই প্রসংগতে বৃটিছসকলে অসমৰ প্রতি ইয়াৰ মনোযোগ দিবলৈ ধৰে।

প্রাৰম্ভিক অৱস্থাত বৃটিছ ঔপনিৱেশিবাদীসকলে অসম আৰু হিমালয়ৰ পূর্বাঞ্চলত ইয়াৰ সম্পদ আৰু ৰণকৌশলগত অৱস্থিতিৰ কাৰণে মনোযোগ দিছিল, কিয়নো এই অঞ্চলৰ তিব্বত, চীন আৰু বার্মাৰ সৈতে এক সমূহীয়া সীমান্ত আছিল। বৃটিছসকলে বিদেশত বজাৰৰ সন্ধান কৰিছিল মূলত ইংলেণ্ডৰ আৰু সাধাৰণভাৱে ইউৰোপৰ অর্থনৈতিক অৱস্থাৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰি। বংগৰ দেৱানী লাভ কৰাৰ পাছত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানী মধ্যযুগৰ আহোম ৰাজ্যৰ প্রত্যক্ষ সংস্পর্শলৈ আহিছিল। ইংৰাজসকলৰ আগমনৰ আগলৈকে এই অঞ্চল দক্ষিণ-পূব এছিয়াত আটাইতকৈ বেছি বিস্তৃত হৈ থকা টাই জনসংখ্যাৰ শান (Shan) দলৰ এটা ভাগ আহোমসকলে শাসন কৰিছিল যি 13 শ শতিকাৰ প্রথম ভাগত পাটকাই পাৰ হৈ শিৱসাগৰৰ দাঁতিকাষৰীয়া অঞ্চলত থিতাপি লৈ চুকাফাক তেওঁলোকৰ ৰজা হিচাপে সিংহাসনত বহুৱায়। বৃটিছসকলৰ সীমান্তৱর্তী ৰাজ্যবোৰৰ সৈতে দীঘলীয়া বাণিজ্যিক মিলামিছা আছিল। মানসকলৰ এই অঞ্চলত কাম-কাজ বৃটিছৰ বাণিজ্যিক আগ্রহৰ প্রতি অনুপযোগী হিচাপে বিবেচিত হৈছিল। তদুপৰি, উত্তৰ-পূৱ সীমান্তৰ অসুৰক্ষিত অৱস্থাই বেংগলৰ নিৰাপত্তাৰ প্রতি ভাবুকিৰ সৃষ্টি কৰিছিল যাৰ বাবে ফৰ্ট উইলিয়ামৰ কর্তৃপক্ষই অসমত তেওঁলোকৰ প্রভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। বৃটিছ চৰকাৰে 1824 চনত মানসকলৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ ঘোষণা কৰে আৰু 1826 চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ যাগেদি অসম ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীক অর্পণ কৰা হয়।

১.৩ আহোম ৰাজ্যৰ অৱনতি

13 শ শতিকাৰ প্রথম অৱস্থাত, দক্ষিণ পূৱ এছিয়াৰ বিখ্যাত টাই বা থাই পৰিয়ালৰ শান শাখাৰ সদস্য, আহোমসকলে চুকাফাৰ অধীনত ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাত এক নতুন ৰাজ্য প্রতিষ্ঠা কৰিছিল। আহোম পুৰাবৃত্তকাৰ (Chronicler) সকলৰ মতে, চুকাফাই 1215 খ্রীষ্টাব্দত নিজ দেশ মাওলুং ত্যাগ কৰি হুকং উপত্যকা হৈ পাটকাই অভিমুখে গতি কৰে। তেওঁ 1828 চনত ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাত উপস্থিত হৈ চৰাইদেউত 1253 চনত নতুন ৰাজ্যৰ

ৰাজধানী পাতি বসতি স্থাপন কৰালৈকে ইঠাইৰপৰা সিঠাইলৈ ভ্রমি ফুৰে যিয়ে তেওঁক এক নতুন ৰাজ্য প্রতিষ্ঠা কৰাত সক্ষম কৰাৰ লগতে সমগ্র ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাকে সামৰি লৈছিল আৰু প্রায় 600 বছৰ কাল অতিক্রম কৰিছিল। যেতিয়া চুকাফা ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাত উপস্থিত হৈছিল তেওঁ পুৰাবৃত্তকাৰ সকলক ঘটনাপ্রৱাহৰ নথি ৰাখিবলৈ আদেশ দিছিল। ইয়েই আছিল অসমত বুৰঞ্জী ৰচনাৰ আৰম্ভণি, যি ভাৰতীয় ইতিহাস প্রণয়নলৈ এক মূল্যবান অৱদান আছিল।

1268 চনত চুকাফাৰ মৃত্যু হৈছিল আৰু তেওঁৰ পুত্র চুতেউফা (1268–1281) উত্তৰাধিকাৰী নির্বাচিত হৈছিল। তেওঁ ৰাজ্যৰ সীমা নামদাং নদীলৈকে সম্প্রসাৰণ কৰিছিল। চুবিনফাৰ (1281–1293) পৰা চুপিমফাৰ (1493–97) ৰাজত্বকাললৈকে 200 তকৈ বেছি এক দীঘলীয়া সময় জুৰি আহোমসকলে ৰাজ্যৰ কোনো সম্প্রসাৰণ কৰা নাছিল। আহোম ৰাজ্যৰ ভূখণ্ডৰ প্রথম সম্প্রসাৰণ হৈছিল চুহুঙমুঙৰ (1497–1539) ৰাজত্বকালত যাৰ ৰাজত্বকালচোৱা আহোমৰ ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক ইতিহাসৰ আন এক নতুন যুগ আছিল। আহোম শক্তিৰ নিয়মীয়া সম্প্রসাৰণে আন এটা সম্প্রসাৰণবাদী শক্তি কোচসকলৰ লগত সংঘর্ষত লিপ্ত হ'ব লগা হৈছিল যি বৰনদীৰ পশ্চিম দিশে থকা অঞ্চলত বিশ্বসিংহৰ অধীনত নিজকে গৰাকী কৰি তুলিছিল। নৰনাৰায়ণৰ বিচক্ষণ শাসন আৰু সেনাপতি চিলাৰায়ৰ সামৰিক নেতৃত্বত কোচসকলে আহোমসকলক ক্ষমতাৰ পৰা আঁতৰাব বিচাৰিছিল। 1581 খ্রীষ্টাব্দত কোচ ৰাজ্য কোচবিহাৰ, সোণকোষৰ পশ্চিমফাল আৰু ইয়াৰ পূব দিশত কোচ হাজো এই দুভাগত বিভক্ত হয়, যি কোচ ৰাজ্যক অতিকৈ দুর্বল কৰি তুলিছিল। প্রতাপসিংহৰ (1603–1641) ৰাজত্বকালত আহোমৰ ৰাজনৈতিক নেতৃত্ব জয়ন্তীয়া ৰাজ্যলৈকে বিস্তাৰিত হৈছিল, যি কছাৰী ৰাজ্যৰ দক্ষিণত অৱস্থিত আছিল। জয়ন্তীয়া ৰজাৰ প্রচেষ্টাত ৰাজনৈতিক সম্পর্ক স্থাপন হৈছিল যি আহোম ৰজা প্রতাপসিংহলৈ এগৰাকী ৰাজকুমাৰীক বিয়া দিয়াৰ প্রস্তাৱ দিছিল আৰু এনেকৈয়ে বাস্তৱত কৰতলীয়া হৈ পৰিছিল।

17 শ শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকত আহোমসকল মোগলৰ সৈতে সশস্ত্র সংঘর্ষত লিপ্ত হৈছিল যাৰ প্রভাৱ উত্তৰ-পূবৰ বাহিৰে সমগ্র উপমহাদেশতে বিস্তাৰিত হৈ পৰিছিল। উত্তৰ-পূব মোগলৰ ৰাজনৈতিক নিয়ন্ত্রণৰ বাহিৰত আছিল। প্রতাপসিংহৰ (1604–1641) ৰাজত্বকালৰ সময়ৰে পৰা আহোমসকলৰ পশ্চিম দিশে গতি বেছি শক্তিশালী হৈ পৰিছিল আৰু ই মোগলৰ লগত সংঘর্ষ অনিবার্য কৰি তুলিছিল। আহোমে কৃতকার্যতাৰে মোগলৰ অগ্রগতিক বাধা দিবলৈ সক্ষম হৈছিল আৰু ব্রহ্মপুত্রৰ উত্তৰ পাৰে বৰনদী আৰু দক্ষিণ পাৰে অসুৰৰ আলি দুয়োখন ৰাজ্যৰ মাজৰ সীমা হৈ পৰে। যিকি নহওঁক, গোটেই শতিকাটোতে পূৱ দিশত মোগলৰ সম্প্রসাৰণ চলি আছিল আৰু দুয়োপক্ষৰ মাজত কেইবাবাৰো সশস্ত্র সংঘর্ষ হৈছিল। 1662–63 চনৰ মিৰজুমলাৰ অভিযানৰ সময়ত আহোমসকলে খন্তেকীয়া পৰাজয়ৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছিল আৰু ঘিলাধাৰীঘাট (জানুৱাৰী 1663 খ্রীষ্টাব্দ)ৰ সন্ধি কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। সুদক্ষ সেনাপতি লাচিত বৰফুকনৰ অধীনত আহোমসকলে 1671 খ্রীষ্টাব্দত শৰাইঘাটৰ যুদ্ধত মোগলসকলক শোচনীয়ভাৱে পৰাস্ত কৰে। গদাধৰ সিংহই শেষৰজন মোগলক 1682 চনত গুৱাহাটীৰপৰা খেদি পঠিয়াই। আগলৈ মানস নদী আহোমৰ ৰাজ্যৰ পশ্চিমৰ সীমা হৈ পৰে।

ৰুদ্রসিংহৰ (1695–1714) ৰাজত্বকালত আহোমৰ শক্তি শীর্ষ বিন্দুত উপনীত হৈছিল। তেওঁৰ অধীনত আহোমৰ অভিজাত শ্রেণীটো পূর্বতকৈ বেছি সু-সংগঠিত হৈ ৰজাৰ পক্ষত থিয় দি সামন্তবাদী নীতি আৰু ইচ্ছা–আকাংক্ষাক উৎসাহিত কৰিছিল কিন্তু, একে সময়তে প্রজাসাধাৰণৰ লগত প্রত্যক্ষ সংঘর্ষত লিপ্ত হৈছিল যি স্থানীয় ভূ-স্বামী আৰু নৱবৈষ্ণৱ সংস্কাৰকসকলৰ অধীনত সংগঠিত কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। পৰৱর্তী ৰজা শিৱসিংহৰ ৰাজত্বকালত ৰাজনৈতিক সংকটে ধর্মীয় সংঘর্ষৰ ৰূপ লৈছিল যি ইয়াত জড়িত হৈ পৰিছিল আৰু তেওঁৰ পূর্বপুৰুষে লোৱা সামৰিক আঁচনি চিৰদিনৰ কাৰণে ত্যাগ কৰিব লগা হৈছিল। ইয়াৰ পৰা আগলৈ আহোম ৰাজতন্ত্রৰ অৱনতিৰ চিন স্পষ্ট হৈ পৰিছিল।

দুৰ্বল আৰু অবিবেচক ৰজাই সিংহাসন অধিকাৰ কৰিছিল আৰু প্ৰত্যেক উত্তৰাধিকাৰিয়েই ক্ষমতাৰ বাবে হেতা ওপৰা কৰিবলৈ ধৰিছিল। এই অৱস্থাৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰি এক সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় উপসম্প্ৰদায় মোৱামৰীয়াসকলে, 1778 খ্ৰীষ্টাব্দত বিদ্ৰোহ আৰম্ভ কৰি, ৰাজশক্তিক দমন কৰি শাসকীয় ৰজা গৌৰীনাথ সিংহক সিংহাসনচ্যুত কৰিছিল যি গুৱাহাটীলৈ পলাই গৈ বৃটিছৰ পৰা সহায় বিচাৰি আবেদন জনাইছিল। এইদৰেই কেপ্তেইন ৱেলছৰ অসম অভিযান আৰম্ভ হৈছিল আৰু 1793 চনত গৌৰীনাথক পুনৰ সিংহাসনত বহুওৱা হৈছিল। যি কি নহওক, চাৰ জন শোৰৰ (গৱৰ্ণৰ জেনে�ৰেল) নিযুক্তিৰ কাৰণে ৱেলচক অসমৰ পৰা ঘূৰাই নিয়া হৈছিল যিয়ে অহস্তক্ষেপ নীতিৰ পোষকতা কৰিছিল আৰু যাৰ পৰিণতিস্বৰূপে অসম পুনৰ পূৰ্বৰ বিশৃংখল, অৰাজক আৰু আভ্যন্তৰীণ সংঘাতৰ পৰিস্থিতিলৈ ঘূৰি গৈছিল।

লক্ষ্মীসিংহৰ (1769–1780) ৰাজত্বকালত আহোম ৰাজতন্ত্ৰলৈ প্ৰথম ভাবুকি আহি পৰিছিল এদল মোৱামৰীয়া সত্ৰৰ শিষ্যৰ পৰা যি এক দীৰ্ঘ সময় জুৰি শাসক পক্ষৰ তৰোৱালৰ ভাবুকিত দিন কটাইছিল। ধৰ্মীয় কাৰণত আৰম্ভ হৈ এই বিদ্ৰোহে ৰাজনৈতিক ৰূপ ধাৰণ কৰি গোটেই ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাকে প্ৰ ভাৱিত কৰিছিল। 1769 চনৰ প্ৰথম মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ পৰা আহোম ৰাজ্য এলানি গৃহযুদ্ধ কন্দলত ডুব গৈছিল, যি মানসকলৰ বলপূৰ্বক প্ৰৱেশ খৰতকীয়া কৰিছিল আৰু বৃটিছসকলৰ হস্তক্ষেপ অৱধাৰিত কৰি তুলিছিল। ইয়াৰ পৰিণতি স্বৰূপে ৰাজ্যখনে স্বাধীনতা হেৰুৱাব লগা হৈছিল আৰু 1826 চনত ভাৰতৰ বৃটিছ সাম্ৰাজ্যত চামিল হ'ব লগা হৈছিল।

লক্ষ্মী সিংহৰ 1780 চনত মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ পুত্ৰ গৌৰীনাথ সিংহ (1780–1795) সিংহাসনৰ উত্তৰাধিকাৰী হয়। তেওঁ মোৱামৰীয়াসকলৰ তীব্ৰ শত্ৰু আছিল আৰু মোৱামৰীয়া সকলক তেওঁ উৎপীড়ন চলাইছিল। কিন্তু নিষ্ঠুৰ দমনেও মোৱামৰীয়াসকলক পৰাভূত কৰিবপৰা নাছিল। আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধে তেওঁলোকে কৰা প্ৰতিৰোধ অধিক কঠিন হৈ পৰিছিল। 1782 চনৰ এপ্ৰিল মাহত বিদ্ৰোহীসকলে গড়গাঁৱৰ ৰাজপ্ৰসাদৰ চৌহদত প্ৰৱেশ কৰি ৰজাক হত্যাৰ প্ৰচেষ্টা চলাইছিল আৰু নগৰখন জ্বলাই দিছিল। কিন্তু ৰজা ৰংপুৰলৈ পলাই যাবলৈ সক্ষম হৈছিল। মোৱামৰীয়াসকল তেতিয়া ৰংপুৰলৈ আগবাঢ়ি গৈছিল যদিও নগৰখনত প্ৰৱেশ কৰিবপৰা নাছিল। এক তীব্ৰ সংঘৰ্ষত যথেষ্ট সংখ্যক মোৱামৰীয়াক হত্যা কৰা হৈছিল আৰু বাকীসকলে বিভিন্ন দিশত পলায়ন কৰিছিল। এই অমানৱীয় কাৰ্যই পৰিস্থিতি অধিক জটিল কৰি তুলিছিল আৰু ষড়যন্ত্ৰৰ পাছত ষড়যন্ত্ৰই দেখা দিছিল। 1788 চনৰ জানুৱাৰীত গৌৰীনাথ সিংহ গুৱাহাটীলৈপলাই গৈ ৰাজ্যৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰপৰা মানুহ সংগ্ৰহ কৰি মোৱামৰীয়া সকলৰ সৈতে যুঁজ দিবলৈ পঠাইছিল। মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহে ৰাজ্যৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ মানুহক আহোমৰ শাসনৰ বিৰুদ্ধে জাগি উঠাত আৰু স্বাধীনতা আৰু ন্যায়ৰ কাৰণে যুঁজ দিবলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। ফলস্বৰূপে, হঠাৎ খেল প্ৰথাৰ পতন ঘটিছিল আৰু আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ পক্ষে বিদ্ৰোহ দমন কৰাটো কঠিন হৈ পৰিছিল কিয়নো সমগ্ৰ প্ৰশাসন ব্যৱস্থাটো সামৰিক যন্ত্ৰ আৰু আৰ্থ-সামাজিক সংগঠন পাইক বা খেল প্ৰথাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আছিল। আহোম শাসনৰ সোণালী দিনৰ সময়ত এই খেল প্ৰথাই নিয়াৰিকৈ কাৰ্য সম্পাদন কৰিছিল।

অৱশেষত গৌৰীনাথ সিংহই বাহিৰা লোকৰ পৰা সহায় ল'বলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। গোৱালপাৰাত থকা কোম্পানীৰ লোক হিউজ বেইলীলৈ তেওঁ এখন পত্ৰ লিখি সামৰিক সাহায্য বিচাৰিলে। গৌৰীনাথৰ সহায়ৰ বাবে বেইলীয়ে অলপ বৰকান্দাজৰ ব্যৱস্থা কৰি গুৱাহাটীলৈ পঠালে। গুৱাহাটীলৈ অহাৰ পথত তেওঁলোকক দৰঙৰ বিদ্ৰোহী যুৱৰাজ কৃষ্ণনাৰায়ণে আগভেটি ধৰিলে। আহোম ৰজাই তেতিয়া গোৱালপাৰাৰ লোণ কৰৰ ডেনিয়েল ৰাচলৈ আন এখন পত্ৰ লিখিছিল যি চুবেদাৰ চৈত সিঙৰ অধীনত 700 বৰকান্দাজ সৈন্য তেওঁৰ সহায়ৰ কাৰণে পঠালে। এই সময়চোৱাতে দৰঙৰ কৃষ্ণনাৰায়ণ আৰু হৰদত্তই আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধে এক বিদ্ৰোহ আৰম্ভ কৰিছিল। 1791 চনৰ জুলাইত কৃষ্ণনাৰায়ণে কোচবিহাৰৰ কমিচনাৰ হেনৰী ডগলাছক 5001 ৰাজমোহৰী টকাৰ বিনিময়ত বৃটিছ চৰকাৰৰ পৰা সামৰিক সাহায্য বিচাৰে। বৰকান্দাজ সৈন্যৰ সহায়ত কৃষ্ণনাৰায়ণ আৰু হৰদত্তই 1791 চনৰ ডিচেম্বৰত অসমত

প্ৰৱেশ কৰে। কৃষ্ণনাৰায়ণৰ অগ্ৰগতিৰ কথা শুনি গৌৰীনাথ সিংহই শান্তিৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়ায়, কিন্তু কৃষ্ণনাৰায়ণ এই প্ৰস্তাৱত অমান্তি হয়। নিজ সামৰিক শক্তিৰে বৰকান্দাজসকলক খেদিবলৈ অসমৰ্থ হৈ গৌৰীনাথ সিংহই ৰংপুৰৰ কালেক্টৰ মিঃ লামচডেনৰ ওচৰত (Lumsden) সামৰিক সাহাৰ্যৰ আবেদন জনায়। ৰজাই কোনো প্ৰকাৰৰ সহায় নাপালে। নিজ সৈন্যবাহিনীৰ দ্বাৰা পৰিস্থিতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব নোৱাৰি ৰজাই পুনৰ এবাৰ ভা�ৰতৰ গৱৰ্ণৰ জেনে�ৰেল লৰ্ড কৰ্ণৱালিচলৈ সামৰিক সাহাৰ্য বিচাৰি পত্ৰ লিখিছিল। সেইমতে, 1792 চনৰ চেপ্তেম্বৰত কেপ্তেইন ওৱেলছৰ সেনাপতিত্বত 360 জন চিপাহীৰ লেঃ মেক গ্ৰেয়ৰক সহকাৰী হিচাপে, এনচাইন উদক নিৰীক্ষক আৰু ডাঃ জন পিটাৰ ৱেডক সহকাৰী চাৰ্জন হিচাপে অসমলৈ পঠালে। কেপ্তেইন ওৱেলছৰ অভিযানৰ ফলস্বৰূপে গৌৰীনাথ সিংহই 1793 চনত পুনৰ এবাৰ সিংহাসনত আৰোহণ কৰিছিল। যি কি নহওক, চাৰ জন শোৰৰ নিযুক্তিৰ পাছত হস্তক্ষেপ বিৰোধী নীতিৰ কাৰণে কেপ্তেইন ৱেলছক অসমৰ পৰা ঘূৰাই নিয়া হৈছিল। ফলস্বৰূপে, অসম পুনৰ পূৰ্বৰ অৰাজক আৰু আভ্যন্তৰীণ সংঘাতৰ পৰিস্থিতিলৈ ঘূৰি গৈছিল।

গৌৰীনাথ সিংহৰ 1795 চনৰ আগষ্ট মাহত কোনো পুৰুষ উত্তৰাধিকাৰী নোহোৱাকৈ মৃত্যু হয়। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইয়ে কিনাৰামক পুনৰ অধিস্থিত ব্যৱস্থা কৰিলে, যি সিংহাসনত আৰোহণ কৰি হিন্দু নাম কমলেশ্বৰ সিংহ লয়। তেতিয়াৰপৰা পূৰ্ণানন্দ কাৰ্যতঃ ৰাজ্যখনৰ শাসক হয়। কমলেশ্বৰ সিংহৰ 1811 খ্ৰীষ্টাব্দত মৃত্যুৰ পাছত চন্দ্ৰকান্ত সিংহ আহোম ৰাজ্যৰ ৰজা হয়। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহায়ে ডেকা ৰজা চন্দ্ৰকান্তৰ (1811–17) ওপৰত অনুচিত প্ৰভাৱ খটু�ৱাই আৰু বাস্তৱত ৰজাৰ নামত শাসন চলায়। নামনি অসমৰ ৰজাৰ প্ৰতিনিধি বৰফুকনে বুঢ়াগোঁহাইৰ এই বাক্তিগত শাসনৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। এই দুই বিষয়াৰ মাজত শত্ৰুতাই এনে পৰ্যায় পালেগৈ যে বুঢ়াগোঁহাইয়ে এজন জ্যেষ্ঠ বিষয়াক পৰ্যাপ্ত সৈন্য লগত দি বৰফুকনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি ৰাজধানীলৈ আনিবলৈ পঠালে। বৰফুকনে এই বিষয়ে জানিব পাৰি কলিকতালৈ বৃটিছৰ সহায় বিচাৰি পলাই যায়। বৃটিছৰপৰা কোনো সহায় নোপোৱাত তেওঁ আভাত (Ava) থকা মান ৰাজসভাৰ পৰা সহায় বিচাৰি তালৈ যায়। এনেকৈ মানসকলে যি পশ্চিম দিশত নিজৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ উৎকণ্ঠাৰে বাট চাই আছিল, 1817 চনত তেওঁলোকৰ আৱিৰ্ভাৰ ঘটিছিল।

১.৪ মানৰ আক্ৰমণ

প্ৰথম আক্ৰমণ (১৮১৭)

পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাই আৰু বদনচন্দ্ৰ বৰফুকনৰ মাজত সৃষ্টি হোৱা সংঘাতৰ ফলত বুঢ়াগোঁহাইয়ে বৰফুকনক ধৰিবলৈ এটা সেনাদল প্ৰেৰণ কৰিছিল। কিন্তু, বুঢ়াগোহাঁইৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে আগতীয়া বাতৰি পাই বদন বেংগললৈ পলাই যাবলৈ সক্ষম হয়। তেওঁ গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ পৰা সামৰিক সাহাৰ্য ল'বলৈ চেষ্টা কৰি বিফল হৈ মান ৰজা বদয়াপায়াৰ ৰাজসভালৈ গৈ পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঁইৰ বিৰুদ্ধে সহায় বিচাৰিছিল। মান ৰজাৰ অসমীয়া ৰাণী, এজন আহোম বিষয়াৰ জীয়ৰী ৰঙিলী গাভৰুৰ কাৰণে বদনচন্দ্ৰৰ সুবিধা হৈছিল। ৰাণীৰ যোগেদি বদনে মান ৰজাক এদল সৈন্য দি তেওঁক সহায় কৰিবলৈ ৰাজী কৰিছিল। অসমৰ আভ্যন্তৰীণ বিষয়ত হস্তক্ষেপৰ সুযোগত থকা মান ৰজা বদয়াপায়াৰ কাৰণে বদন তেওঁৰ ৰাজসভাত উপস্থিত হোৱাটো ভগৱান প্ৰদত্ত সুবিধা আছিল। বদয়াপায়াই এটা শক্তিশালী বাহিনী বদনক সহায় কৰিবলৈ পঠিয়াইছিল। মান সেনাবাহিনী 1817 চনৰ প্ৰথম ভাগত নামৰূপত উপস্থিত হৈছিল। মান সৈন্যৰ অগ্ৰগতিৰ বিষয়ে জানিব পাৰি প্ৰধান মন্ত্ৰীয়ে তেওঁলোকক বাধা দিবলৈ সৈন্যৰ সাতটা দলৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। সেই মুহূৰ্তত বুঢ়াগোঁহাই খণ্ডত উগ্ৰ হৈ পৰি সম্ভৱতঃ হৃদৰোগত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যুবৰণ কৰিছিল। বদনচন্দ্ৰ 1817 চনৰ মাৰ্চত যোৱহাটত প্ৰৱেশ কৰি চন্দ্ৰকান্ত সিংহক তেওঁৰ ভূমিকা পালন কৰি যাবলৈ অনুমতি প্ৰদান কৰে কিন্তু, তেওঁ নিজেই কাৰ্যতঃ শাসক হৈ পৰে। মান সৈন্যই 1817 চনৰ এপ্ৰিলত যোৱহাট ত্যাগ কৰে।

দ্বিতীয় আক্রমণ **(১৮১৯)**

মান সৈন্যৰ প্রস্থানৰ পাছত অসমত বদনচন্দ্র আৰু ধনী বৰবৰুৱাৰ মাজত কাজিয়াৰ সূত্রপাত হৈছিল। বদনচন্দ্রক ৰূপসিং নামৰ এজন ভেৰোণীয়া সৈন্যৰ দ্বাৰা হত্যা কৰা হৈছিল। অসমৰ এই সকলো ঘটনাৰ বাতৰি মান ৰাজসভাত লাভ কৰাৰ পাছত বদনৰ হত্যাৰ পোতক তুলিবলৈ আৰু চন্দ্রকান্তক পুনৰ সিংহাসনত বহুৱাবলৈ আলুমিঙিৰ অধীনত এটা শক্তিশালী সেনাবাহিনী প্রেৰণ কৰা হৈছিল। দুয়োপক্ষৰ মাজত 1819 চনৰ ফেব্রুৱাৰী মাহত জাঁজীৰ ওচৰৰ ফুলপাণি ছিগাত প্রথম সংঘর্ষ হৈছিল। মানসেনা যোৰহাটত প্রৱেশ কৰি চন্দ্রকান্তক সিংহাসনত বহুৱাইছিল। কিন্তু ৰজা নামতহে আছিল আৰু প্রকৃত শাসন চলাইছিল মান সেনাপতিসকলে। এনেকৈ মানসকলে অসমত তেওঁলোকৰ নিয়ন্ত্রণ স্থাপন কৰিছিল। মিঙিমাহা তিলৰাক 2000 সৈন্যৰ সৈতে অসমৰ শাসনৰ দায়িত্ব অর্পণ কৰি 1819 চনৰ এপ্রিলত আলুমিঙিয়ে যোৰহাট ত্যাগ কৰে।

তৃতীয় আক্রমণ (১৮২১)

1820 চনৰ জানুৱাৰীত মিঙিমাহা তিলোৰাই অসম এৰি ৰাজ্যৰ শাসনভাৰ পতলংগ বৰবৰুৱাৰ হাতত গতাই ব্রহ্মদেশলৈ যায়। কিন্তু পতলংগ বৰবৰুৱাই চন্দ্রকান্ত সিংহক মানৰ আনুগত্যৰ বিৰুদ্ধে ৰাজি কৰে। যেতিয়া মিঙিমাহা অসমলৈ ঘূৰি আহিছিল তেওঁ পতলংগৰ অসৎ উদ্দেশ্য সন্দেহ কৰি হত্যা কৰে। এই কথাত চন্দ্রকান্তই নিজৰ জীৱনৰ নিৰাপত্তাৰ প্রতি শংকিত হৈ গুৱাহাটীলৈ পলাই যায়। মানসকলে 1821 চনত যোগেশ্বৰ সিংহ নামৰ এজনক অসমৰ সিংহাসনত বহুৱায়। চন্দ্রকান্তই মানসকলক অসমৰ পৰা খেদিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু 1822 চনৰ জুনত মানৰ লগত তেওঁৰ শেষ সংঘর্ষ হয়, য'ত তেওঁ শোচনীয়ভাৱে পৰাস্ত হয়। ইয়েই অসমৰ পৰা আহোম ৰাজতন্ত্রৰ বিলুপ্তিৰ সূচনা কৰে। অসমত মানসকলৰ কাম-কাজে ইংৰাজসকলৰ বাণিজ্যিক ক্ষেত্রত ক্ষতি কৰিছিল। তদুপৰি উত্তৰ-পূব সীমান্তৰ নিৰাপত্তাহীনতাই বংগৰ সুৰক্ষাৰ প্রতি ভাবুকিৰ সৃষ্টি কৰিছিল। সেয়েহে ফর্ট উইলিয়ামৰ কর্তৃপক্ষই অসমত তেওঁলোকৰ প্রভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। 1824 চনত বৃটিছ চৰকাৰে ব্রহ্মদেশৰ ওপৰত যুদ্ধ ঘোষণা কৰে আৰু এটা সেনাদল ব্রহ্মপুত্রলৈকে আগবাঢ়ি আহি ৰংপুৰ দখল কৰে আৰু মানসকলক নিজ ভূখণ্ডলৈ ঘূৰি যাবলৈ শক্তি প্রয়োগ কৰে। অৱশেষত, 1826 চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ দ্বাৰা আভাৰ ৰজাই অসমৰ ওপৰত তেওঁৰ দাবী আত্মসমর্পণ কৰে।

১.৪.১ বৃটিছৰ হস্তক্ষেপ

শেষৰ আহোম ৰজাসকলৰ অদুৰদর্শিতা আৰু অদক্ষতা, ৰাজনৈতিক অস্থিৰতা আৰু আহোম অভিজাত মন্ত্রী-বিষয়াসকলৰ প্রশাসনযন্ত্রত নিজৰ শ্রেষ্ঠতা প্রতিপন্ন কৰাৰ অঘোষিত প্রতিযোগিতাই ব্রহ্মদেশৰ ৰজাক অসমৰ আভ্যন্তৰীণ বিষয়ত হস্তক্ষেপ কৰাৰ সোণালী সুযোগ প্রদান কৰিছিল। সেই সময়ত বহ্মদেশৰ ৰজাই সাম্রাজ্যবাদী নীতিঅনুসৰণ কৰিছিল আৰু অসম, কাছাৰ আৰু মণিপূৰ অধিগ্রহণ কৰি নিজ ৰাজ্যৰ সীমা বিস্তাৰ কৰিব বিচাৰিছিল।

মানসকলে কছাৰী ৰাজ্য আক্রমণ কৰাৰ লগে লগে ইংৰাজসকলে উত্তৰ- পূৰ ভাৰতৰ ৰাজনীতিত অংশগ্রহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়িআহে । মানসেনাইও লগে লগে চট্টগ্রামৰ ওচৰৰ বৃটিছৰ অধীনত থকা চাহপুৰী দ্বীপত আক্রমণ চলায় ।ইয়াৰ পৰিণতিস্বৰূপে, 1824 চনৰ 5 মার্চ তাৰিখে বৃটিছে ব্রহ্মদেশৰ ওপৰত যুদ্ধ ঘোষণা কৰে ।বৃটিছ আৰু ব্রহ্মদেশৰ মাজত সংঘটিত যুদ্ধ 1826 চনৰ 24 ফেব্রুৱাৰী তাৰিখে স্বাক্ষৰিত সন্ধিৰ জৰিয়তে সামৰণি পৰিছিল। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চর্ত অনুযায়ী ব্রহ্মদেশৰ ৰজাই অসম আৰু ইয়াৰ অধীনস্থ ৰাজ্যসমূহৰ ওপৰত সকলো দাবী পৰিহাৰ কৰিছিল। এনেদৰে, বিজিত শক্তিহিচাপে ইংৰাজসকলে অসমৰ ওপৰত নিজৰ ৰাজনৈতিক কর্তৃত্ত স্থাপন কৰিছিল আৰু পর্যায়ক্রমে গোটেই ব্রহ্মপূত্র উপত্যকা বৃটিছৰ সামৰিক শাসনৰ অধীনলৈ আহিছিল।

১.৪.২ ইয়াণ্ডাবু সন্ধি

ইয়াণ্ডাবু সন্ধি আছিল 1826 চনৰ 24 ফেব্রুৱাৰীত স্বাক্ষৰিত হোৱা এক শান্তি চুক্তি যি প্রথম ইংগ-বার্মা যুদ্ধৰ পৰিসমাপ্তি ঘটাইছিল। ইংৰাজ পক্ষৰ হৈ জেনেৰেল চাৰ আর্চিবেল কেম্পবেল আৰু ব্রহ্মদেশৰ হৈ প্রাদেশিক শাসনকর্তা লিগেইং মহা মিন হল কিয়াও টিন (Legaing Maha Min HLa Kyaw Htin) য়ে স্বাক্ষৰ কৰিছিল। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চর্তসমূ হ তলত দিয়া ধৰণৰ আছিলঃ

- এফালে বৃটিছ আৰু আনফালে আভাৰ ৰজাৰ মাজত নিৰৱচ্ছিন্ন শান্তি আৰু বন্ধুত্ব থাকিব।
- ব্রহ্মদেশৰ ৰজা ব্যাগীদাওয়ে (Ba-gyi-daw) অসম আৰু ইয়াৰ চুবুৰীয়া ৰাজ্য কাছাৰ, জয়ন্তীয়া, মণিপুৰৰ ওপৰত থকা সকলো অধিকাৰ ত্যাগ কৰে আৰু ভৱিষ্যতেও কোনো অধিকাৰ সাব্যস্ত নকৰে বুলি প্রতিশ্রুতি দিয়ে। ই ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাৰ আহোম ৰাজ্যত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ ৰাজনৈতিক অধিকাৰ স্থাপনক স্বীকৃতি দিয়ে।
- দুয়োখন ডাঙৰ ৰাষ্ট্রৰ মাজত সীমা ৰেখাক লৈ হোৱা বিবাদক বাধা দিবলৈ বৃটিছ চৰকাৰে অধিকাৰ কৰা আৰাকান প্রদেশ ধৰি ৰাখিব আৰু আভাৰ ৰজাই সকলো অধিকাৰ এৰি দিব।
- আভাৰ ৰজাই অধিকাৰ কৰা য়েহ, টেভয়, মাগুঁই আৰু টেনাচেৰিম বৃটিছ চৰকাৰক এৰি দিব।
- আভাৰ ৰজাই যুদ্ধৰ ক্ষতিপূৰণ হিচাপে এক কোটি টকা বৃটিছ চৰকাৰক দিবলৈ সন্মত হৈছিল।

১.৫ বৃটিছৰ অসম অধিগ্রহণ

অসম অধিগ্রহণ কৰাৰ পাছত বৃটিছসকলে অসমক নামনি অসম আৰু উজনি অসম নামেৰে দুটা ভাগত বিভক্ত কৰিছিল। গুৱাহাটীক মুখ্য কার্যালয় হিচাপে লৈ কামৰূপ, নগাঁও আৰু দৰঙৰ এটা অংশ লৈ নামনি অসম গঠিত হৈছিল। উজনি অসম দৰঙৰ আনটো অংশ, বিশ্বনাথৰপৰা বুঢ়ীদিহিং নদীলৈকে ৰংপুৰক মুখ্য কার্যালয় হিচাপে লৈ গঠিত হৈছিল। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিয়ে অসমত আহোমৰ শাসনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটাইছিল। যিহেতু নামনি অসমৰপৰা ৰাজহ আহৰণৰ আশা স্পষ্ট আছিল, সেয়েহে ইয়াক বৃটিছৰ প্রত্যক্ষ অধীনলৈ অনা হৈছিল। মানৰ আক্রমণৰ সময়ত উজনি অসমৰ মানুহে যথেষ্ট কষ্ট ভোগ কৰিবলীয়া হৈছিল, প্রশাসন ব্যৱস্থা ভাগি পৰিছিল, জনসাধাৰণে চৰকাৰৰ ওপৰত সকলো আস্থা হেৰুৱাই পেলাইছিল। সেয়েহে উজনি অসমক প্রত্যক্ষ সামৰিক নিয়ন্ত্রণৰ অধীনলৈ অনাটো প্রয়োজনীয় হৈ পৰিছিল। ডেভিদ স্কটক নামনি অসমৰ জ্যেষ্ঠ আয়ুক্ত আৰু কর্ণেল ৰিচার্ডক উজনি অসমৰ কনিষ্ঠ আয়ুক্ত হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। আৰম্ভণিতে অসমৰ জনসাধাৰণ বৃটিছ শাসনৰ অধীনত সুখী আছিল। অসমৰ সাধাৰণ জনতাই মানৰ আক্রমণৰ সময়ত সীমাহীন দুর্যোগ ভূগিবলগীয়া হৈছিল। তেওঁলোকে সেয়েহে এতিয়া বৃটিছৰ অধীনত শান্তি আৰু সমৃদ্ধিৰ আশা দেখিছিল। শাসক শ্রেণীটোৱেও ভাবিছিল বৃটিছ শাসনৰ অধীনত তেওঁলোকৰ শক্তি আৰু বিশেষ অধিকাৰ সমূহ সুৰক্ষিত হ'ব। কিন্তু বাস্তৱতএইটো হোৱা নাছিল। অতি সোনকালে বৃটিছ প্রশাসন ব্যৱস্থা বেলেগ ফালে গতি কৰিছিল। তেওঁলোকে নিজৰ ব্যৱসায় আৰু সমৃদ্ধিৰ প্রতিহে মনোযোগ দিছিল। সোনকালে মানুহৰ মনত অসন্তুষ্টিয়ে গা কৰি উঠিছিল।

১.৬ বৃটিছ শাসনৰ সুদৃঢ়কৰণ আৰু অস্থায়ী প্রশাসন

মানসকলৰ ৰংপুৰৰ পৰা 1825 চনৰ জানুৱাৰী মাহত প্রর্ত্যাপণৰ পাছত গোটেই ব্রহ্মপুত্র উপত্যকা বৃটিছৰ সামৰিক নিয়ন্ত্রণৰ অধীনলৈ আহিছিল। শীর্ষ চৰকাৰে এই অঞ্চলত অস্থায়ী প্রশাসন ব্যৱস্থাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। ডেভিদ

স্কট আৰু কর্ণেল ৱিচার্ডক যুটীয়া আয়ুক্ত হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হৈছিল, স্কটে গুৱাহাটীক মুখ্য কার্যালয় হিচাপে লৈ পশ্চিম অসমৰ দায়িত্বত থাকিব আৰু ৱিচার্ডে ৰংপুৰক মুখ্য কার্যালয় হিচাপে লৈ পূব অসমৰ দায়িত্বত থাকিব। পূব অসমত সতর্ক সামৰিক নিৰীক্ষণৰ প্রয়োজন আছিল কিয়নো মানৰ নিষ্ঠুৰ আক্রমণৰ ফলত ই ৰেয়াকৈ ক্ষতিগ্রস্ত হৈছিল আৰু সমগ্র অঞ্চলটোতে অৰাজকতাই ৰিৰাজ কৰিছিল। কর্ণেল ৱিচার্ডে পূব অসমত অসামৰিক আৰু সামৰিক দুয়োটা কার্যই সম্পাদন কৰিব লগা হৈছিল। জ্যেষ্ঠ আয়ুক্ত ডেভিদ স্কটে পশ্চিম অসমৰ অসামৰিক বিভাগৰ দায়িত্বত আছিল। তেওঁ লগতে সমগ্র অঞ্চলটোৰ ৰাজ্য আৰু জনজাতিসকলৰ লগত ৰাজনৈতিক সম্পর্ক ৰক্ষাৰ দায়িত্বত আছিল। আন কথাত, ডেভিদ স্কটক সমগ্র উপত্যকাটোৰ আয়ুক্ত হিচাপে সকলো দায়িত্ব অর্পণ কৰা হৈছিল। তেওঁ নিজৰ কর্মশক্তি ৰাজহ সংগ্রহ, উপত্যকাটোৰ ন্যায়িক আৰু আৰক্ষী প্রশাসনৰ কামত লগাইছিল। স্কটৰ মূল নীতি আছিল যিমান দূৰ সম্ভৱ পুৰণা ব্যৱস্থা বাহাল ৰখা আৰু যিমান কমকৈ পাৰি নতুন নিয়মৰ প্রৱর্তন কৰা। উজনি অসমত পুৰণা 'পাইক' আৰু 'খেল' প্রথা বাহাল ৰখা হৈছিল। বৰবৰুৱাক ৰাজহ সংগ্রহৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। নামনি অসমত পৰাগণাত ভূমি ভাগ কৰা ব্যৱস্থাক বাহাল ৰখা হৈছিল, প্রত্যেক পৰাগণাকে চৌধুৰীৰ অধীনত ৰাজহ সংগ্রহৰ দায়িত্ব দি ৰখা হৈছিল। নগদ ধনেৰে কৰ আদায় কৰা হৈছিল। নামনি অসমৰ মানুহৰ বিভিন্ন কৰ সমূহৰ ভিতৰত আছিল বৃত্তিগত কৰ, ষ্টাম্প কৰ ইত্যাদি। শান্তি শৃংখলা বর্তাই ৰাখিবলৈ বৃটিছৰ আৰক্ষী ব্যৱস্থা অনুসৰণ কৰা হৈছিল। ই এজন ডাৰোগা, এজন জামাদাৰ আৰু কিছুসংখ্যক কনিষ্টবলেৰে গঠিত আছিল। ন্যায়িক ব্যৱস্থাৰ কাৰণে বৰফুকন পদবীটো বাহাল ৰখা হৈছিল। অসামৰিক বিবাদ সমূহ তেওঁ নিস্পত্তি কৰিছিল। সৰু সুৰা অসামৰিক বিবাদ মীমাংসা কৰিবলৈ কিছুমান পঞ্চায়ত আদালতৰ ব্যৱস্থা আছিল। স্কটে সকলোবোৰ কাম অসমৰ কল্যাণৰ কাৰণে কৰিছিল। অসমৰ ইতিহাসৰ জটিল সময়ত স্কটে প্রশাসন ব্যৱস্থাক গতি প্রদান কৰিছিল। অসমত বৃটিছ শাসনৰ ভেঁটি প্রতিষ্ঠা কৰাত তেওঁ সকলো কঠিনতাৰ কৃতকার্যতাৰে মুখামুখি হৈছিল। যদিও কিছু ক্ষেত্রত বিফল হৈছিল, তথাপি শ্রেষ্ঠ বৃটিছ প্রশাসকসকলৰ মাজৰ এজন তেওঁ আছিল।

সামাজিক আৰু অর্থনৈতিক দিশৰ ভিত্তিত ডেভিদ স্কটে উজনি অসম অধিগ্রহণ কৰা নাছিল। তেওঁ ভাবিছিল যে ই বৃটিছৰ কাৰণে বোজা স্বৰূপ হৈ পৰিব। মানৰ আক্রমণৰ ফলত জনসাধাৰণ উৎখাত হৈ পৰিছিল আৰু চৰকাৰী প্রশাসন ব্যৱস্থাৰ ওপৰত আস্থা হেৰুৱাই পেলাইছিল। লগতে তেওঁ লক্ষ্য কৰিছিল যে আহোম অভিজাতবর্গ শত্রুতাপূর্ণ মেজাজত আছিল। গোমধৰ কোঁৱৰৰ মৃত্যুৰ পাছত ধনজয় বৰগোঁহাইয়েনেতৃত্ব দিয়া এক ষড়যন্ত্রই বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে ক্রোধৰ প্রতিফলন ঘটাইছিল। সেয়েহে, স্কটে উজনি অসমক বৃটিছ সাম্রাজ্যৰ অধীনলৈ নিয়াতকৈ আহোম ৰাজতন্ত্রৰ পুনৰ প্রতিষ্ঠাক অনুমোদন জনাইছিল। সেইমতে আহোম যুৱৰাজ পুৰন্দৰ সিংহক উজনি অসমৰ ৰজা হিচাপে সিংহাসনত বহুওৱা হৈছিল। বৃটিছসকলে ৰজাৰ লগত এখন সন্ধি স্বাক্ষৰিত কৰিছিল যে (ক) ৰজাই বছৰি 50,000 টকা কৰ হিচাপে পৰিশোধ কৰিব। (খ) ৰজাই বৃটিছৰ ৰাজনৈতিক এজেণ্টৰ পৰামর্শমতে শাসনকার্য চলাব। (গ) ৰজাক বিদেশী আক্রমণৰ পৰা সুৰক্ষা প্রদান কৰা হ'ব। বৃটিছসকলে অতি বিচক্ষণতাৰে ইয়াৰ উদ্দেশ্য সফল কৰিছিল যে তাৎক্ষণিকভাৱে অভিজাতসকলকো সন্তুষ্ট কৰিব লগা হৈছিল আৰু সঠিক সময়ত উজনি অসমো চামিল কৰিছিল কিয়নো পুৰন্দৰ সিংহৰ পক্ষে চুক্তিৰ চর্তবোৰ পূৰণ কৰাটো সম্ভৱ নাছিল। পুৰন্দৰ সিংহ 25 বছৰীয়া এজন ডেকা আছিল। তেওঁ নিজৰ নতুন অৱস্থাটোৰ কথা তেওঁৰ ওপৰত আৰোপ কৰা চুক্তি গ্রহণ কৰোতে উপলব্ধি কৰিব পৰা নাছিল। তেওঁৰ প্রশাসন ব্যৱস্থা আৰম্ভণিৰে পৰা ৰেয়াকৈ ক্ষতিগ্রস্ত হৈছিল আৰু ৰাজনৈতিক সমস্যাৰে ভৰি পৰিছিল। তেওঁক বৃটিছসকলে অনুমোদন জনাইছিল। অসমীয়া মানুহ আৰু অভিজাতবর্গই তেওঁৰ পৰিবর্তে চন্দ্রকান্ত সিংহক ৰজা হিচাপে বিচাৰিছিল কিয়নো পুৰন্দৰ সিংহই জীৱনৰ প্রথমচোৱা কাল বেংগলত অতিবাহিত কৰিছিল। যেতিয়া বৃটিছসকলে অসম নিজৰ অধীনলৈ নিছিল তেওঁলোকে বহুতো নতুন নীতি নিয়মৰ সূচনা কৰিছিল যি সাধাৰণ জনতাক অসুখী কৰি তুলিছিল। ফলস্বৰূপে, পুৰন্দৰ সিংহই বৃটিছৰ লগত কৰা সন্ধি বর্তাই ৰাখিব পৰা নাছিল। 1835 চনৰপৰা ৰাজহৰ হঠাৎ পতন ঘটিছিল কাৰণ পুৰন্দৰ সিংহই বৃটিছক বছৰি পৰিশোধ কৰিবলগীয়া ধন নিয়মীয়াকৈ আদায় দিব পৰা নাছিল। এই চুক্তিৰ ভংগই বৃটিছ চৰকাৰক উজনি

অসমৰ চামিলকৰণৰ সমর্থনত প্রচুৰ আৰু ন্যায়সংগত সুযোগ দিছিল। অৱশেষত, 1838 চনত উজনি অসমক ভাৰতৰ বৃটিছ সাম্রাজ্যৰ লগত আনুষ্ঠানিকভাৱে চামিল কৰে। আন কথাত, অসমত বৃটিছ শাসনৰ ভেঁটি প্রতিষ্ঠা কৰা হৈছিল।

১.৬.১ বেংগল প্রেচিডেন্সি

বেংগলৰ শেষৰজন স্বাধীন নবাবৰ 1757 চনৰ জুনত হোৱা পলাচী যুদ্ধ আৰু 1764 চনৰ বক্সাৰ যুদ্ধত পৰাজয়ৰ পাছত 1765 চনত বেংগল প্রেচিডেন্সি স্থাপন কৰা হৈছিল। বংগৰ গৱর্ণৰজন একে সময়তে বহুবছৰ ভাৰতৰ ৰাজপ্রতিনিধি হৈ আছিল। 1826 চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ পাছত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে অঞ্চলটো নিজৰ নিয়ন্ত্রণলৈ নিয়ে। বৃটিছ প্রশাসনিক ব্যৱস্থাৰ অধীনত অসম বেংগল প্রেচিডেন্সি নামৰ প্রদেশৰ এটা অংশ হৈ পৰে। অসম 1873 চনলৈকে বিশাল বেংগল প্রেচিডেন্সিৰ প্রশাসনিক কর্তৃত্বৰ অধীন আছিল যি অসম, বেংগল, বিহাৰ, উৰিষ্যা, দিল্লীক লৈ সংযুক্ত প্রদেশ, মধ্য প্রদেশৰ অংশ আৰু চোটানাগপুৰক লৈ গঠিত আছিল। অসমক বেংগল প্রেচিডেন্সিৰ সৈতে চামিলকৰণে প্রশাসনিক দিশত কিছুমান ব্যৱহাৰিক সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল যাৰ কাৰণে 1874 চনৰ 6 ফেব্রুৱাৰীৰ এক ঘোষণা পত্রৰ জৰিয়তে অসমৰ প্রশাসন এজন চীফ্ কমিচনাৰক অর্পণ কৰা হয়।

১.৭ চীফ্ কমিচনাৰৰ অধীনৰ প্রদেশ

অসম, বেংগল প্রেচিডেন্সিৰ অংশ হিচাপে, যি আগতেই এক বৃহৎ প্রদেশ আছিল, প্রশাসকসকলৰ কাৰণে কিছুমান সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। প্রথমতে, নৃ-গোষ্ঠীয় বৈচিত্র্য আছিল বিপৰীতধর্মী। দ্বিতীয়তে, প্রেচিডেন্সিৰ প্রশাসন ব্যৱস্থাই লেঃ গৱর্ণৰৰ বোজা বৃদ্ধি কৰিছিল। তৃতীয়তে, অসমত ইউৰোপীয় চাহ খেতিয়কসকলৰ 'অদ্বিতীয় স্থান' আছিল আৰু তেওঁলোকৰ বিশেষ বিবেচনাৰ প্রয়োজন আছিল। এনেকৈ বিশাল বেংগল প্রেচিডেন্সিৰ প্রশাসনিক অসুবিধাসমূহ কিছু সময় জুৰি অনুভৱ কৰাৰ পাছত এই বিষয়ত এটা সিদ্ধান্ত লোৱাটো প্রয়োজন হৈ পৰিছিল। সেয়েহে, পৰিষদৰ সদস্য, মুইৰয়ে অসমক চীফ্ কমিচনাৰ শাসিত ৰাজ্য কৰাৰ পোষকতা কৰিছিল, যিহেতু ই লেঃ গৱর্ণৰৰ বোজা পাতলোৱাৰ লগতে বেংগলতকৈ ভাৰতৰ প্রত্যক্ষ নিয়ন্ত্রণৰ অধীনলৈ নিলে প্রদেশখনত মুক্ত আৰু উন্নত প্রত্যাশা যোগাব। বেংগলৰ প্রশাসনিক বোজা লাঘৱ কৰা আৰু স্থানীয় প্রশাসন শক্তিশালী কৰাৰ উদ্দেশ্য লর্ড নর্থব্রুকে 23 অক্টোবৰত ভাৰতৰ সচিবলৈ অসমক চীফ্ কমিচনাৰ শাসিত প্রদেশলৈ নিয়াৰ চূড়ান্ত আয়োজনৰ কাৰণে এক প্রস্তাৱ প্রেৰণ কৰে। সেইমতে, 1874 চনৰ 6 ফেব্রুৱাৰীত অসম প্রদেশক গৱর্ণৰ জেনেৰেলৰ পৰিষদৰ তাৎক্ষণিক কর্তৃত্ব আৰু নিয়ন্ত্রণৰ অধীনত এজন চীফ্ কমিচনাৰক অর্পণ কৰা হয়। 1874 চনৰ 7 ফেব্রুৱাৰীত কর্ণেল আৰ.এইচ.কিটিংক অসমৰ প্রথম মুখ্য আয়ুক্ত হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হয়। 1874 চনৰ চেপ্তেম্বৰত চিলেট জিলাক অসমৰ লগত সংযুক্ত কৰা হৈছিল।

১.৮ অসমত বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে প্রাৰম্ভিক বিদ্রোহ

১.৮.১ গোমধৰ কোঁৱৰৰ বিদ্রোহ (১৮২৮)

ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ মনোভাৱ আৰু কাম কাজৰ পৰা তেওঁলোকে অসমত খোপনি পোতাটো স্পষ্ট হৈ পৰিছিল। তেওঁলোকৰ কাম-কাজ আৰু নীতিত উচ্চ শ্রেণীটো অসন্তুষ্ট হৈ পৰিছিল। অভিজাত

লোকসকলে পেন্সন আৰু নিম্ন পদবীত বিশেষ অধিকাৰসমূহ আঁতৰাই নিয়াটো বুজি উঠিছিল। তেওঁলোকে সেয়েহে আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা আৰু ৰংপুৰত থকা বৃটিছৰ ঘাটি দখল কৰাৰ প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। 1828 চনত গোমধৰ কোঁৱৰ আৰু ধনজয় পিয়লী বুঢ়াগোহাঁইৰ নেতৃত্বত প্ৰথম প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছিল। অভিজাত সকলে সমৰ্থন আগবঢ়োৱাৰ লগতে আক্ৰমণ চলোৱাৰ সময়োপযোগী ক্ষণ বুলি ভাবিছিল। গোমধৰ কোঁৱৰক আহোম ৰীতিমতে আনুষ্ঠানিকভাৱে সিংহাসনত বহুওৱা হৈছিল আৰু ওচৰৰ অঞ্চলসমূহৰপৰা মানুহ আৰু অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ সংগ্ৰহ কৰা হৈছিল। 1828 চনৰ নৱেম্বৰত গোমধৰ যোৰহাটৰ পৰা বাৰ মাইল আঁতৰৰ মৰিয়নী অভিমুখে ৰাওনা হয়। মৰিয়নীলৈ যোৱাৰ পথত বিদ্ৰোহী সকলক বৃটিছসকলে ৰাদাৰফৰ্ডৰ নেতৃত্বত আগচি ধৰে। এক দুৰ্বল বাধা প্ৰদানৰ পাছত গোমধৰ নগা পাহাৰলৈ পলাই যায় আৰু কেইদিনমান পাছত তেওঁ নিজে আত্মসমৰ্পণ কৰে। গোমধৰ কোঁৱৰক যোৰহাটৰ পঞ্চায়তত বিচাৰ কৰা হৈছিল আৰু ৰাজদ্ৰোহ আৰু বিদ্ৰোহত জড়িত থকাৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰি মৃত্যুদণ্ড দিয়া হৈছিল। ধনঞ্জয় পিয়লী বুঢ়াগোহাঁই, যাক অৰ্থদণ্ড বিহা হৈছিল, তেওঁ নগা পাহাৰলৈ পলাই যাবলৈ সক্ষম হৈছিল।

১.৮.২ দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ (১৮২৯)

গোমধৰ কোঁৱৰৰ বিদ্ৰোহ বিফল হোৱাৰ পাছত ১৮২৯ খৃষ্টাব্দত আহোম ৰজা যোগেশ্বৰ সিংহৰ বংশৰ গদাধৰ সিংহ নামৰ এজন আহোম ৰাজকোঁৱৰে ৰাজতন্ত্ৰ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে এই বিদ্ৰোহ সংঘটিত কৰিছিল। তেওঁ অসমত আহোম ৰাজতন্ত্ৰ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে শদিয়াত বাহৰ পাতি থকা চিপাহীসকলৰ সহায় বিচাৰিছিল। কিন্তু সহায়ৰ পৰিৱৰ্তে তেওঁলোকে গদাধৰক বন্দী কৰি গুৱাহাটীলৈ পঠিয়াই দিছিল। তদুপৰি, তেওঁ ব্ৰিটিছৰ বিৰুদ্ধে ব্ৰহ্মদেশৰ ৰজাৰ সমৰ্থন লাভ কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে নিজৰ ভনীয়েকক ব্ৰহ্মদেশৰ ৰজা ব্যাগীদাওলৈ (Ba-gyi-daw) বিয়া দিছিল। কিন্তু ব্যাগীদাওৰাই সক্ৰিয় সমৰ্থন আগবঢ়োৱাত গদাধৰ সিংহৰ এই বিদ্ৰোহ কলিতেই নিৰ্মূল কৰা হৈছিল।

১.৮.৩ তৃতীয় বিদ্ৰোহ (১৮৩০)

১৮৩০ চনৰ পৰৱৰ্তী সময়ত আহোম ৰাজতন্ত্ৰ পুনৰ স্থাপনৰ বাবে আন এক বিদ্ৰোহৰ সূত্ৰপাত হৈছিল। এই বিদ্ৰোহৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল ধনঞ্জয় বৰগোঁহাইয়ে। তেওঁক এই বিদ্ৰোহত সহায় আগবঢ়াইছিল পুত্ৰ হৰনাথ, হৰকান্ত আৰু হেমনাথ, জোৰাঁই জিউৰাম দিহিঙ্গীয়া বৰুৱা, পিয়লী ফুকন আৰু আন বিদ্ৰোহী নেতাসকলে। তেওঁলোকে যুৱৰাজ ৰূপচান্দক ৰজা পাতিবলৈ বিচাৰিছিল আৰু বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে এই বিদ্ৰোহত মোৰামৰীয়া, খামতি, চিংফৌ, খাচি, গাৰো আৰু নগা সকলৰ সহায় বিচাৰিছিল।

ধৰ্মীয় বিশ্বাস অনুসৰি দেওপূজা অনুষ্ঠিত কৰাৰ পাছত বিদ্ৰোহীসকলে এজন জমাদাৰৰ অধীনত ত্ৰিশজন সৈন্য লৈ ৰংপুৰ অভিমুখে ৰাওনা হয়। কিন্তু তেওঁলোকক পৰাস্ত কৰি ওভতাই পঠোৱা হৈছিল। ব্ৰিটিছসকলে ১৮৩০ চনৰ মাজ ভাগত বিদ্ৰোহ দমন কৰি ধৰ্মীয় বিশ্বাস অনুসৰি দেওপূজা অনুষ্ঠিত কৰাৰ পাছত বিদ্ৰোহীসকলে এজন জমাদাৰৰ অধীনত ত্ৰিশজন সৈন্য লৈ ৰংপুৰ অভিমুখে ৰাওনা হয়। কিন্তু তেওঁলোকক পৰাস্ত কৰি ওভতাই পঠোৱা হৈছিল। ব্ৰিটিছ সকলে ১৮৩০ চনৰ মাজ ভাগত বিদ্ৰোহ দমন কৰি বিদ্ৰোহৰ মূল নেতাসকলক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। যোৰহাটত অনুষ্ঠিত হোৱা পঞ্চায়তে ৰাজদ্ৰোহৰ অপৰাধত ৰূপচান্দ, হৰনাথ, জিউৰাম, পিয়লী আৰু বম চিংফৌক মৃত্যুদণ্ড বিহিছিল। কিন্তু ডেভিদ স্কটে পঞ্চায়তৰ বিচাৰ কিছু লাঘৱ কৰিছিল।

আগষ্ট মাহত যোৰহাটত পিয়লী বৰফুকন আৰু জীউৰামক ফাঁচি দিয়া হৈছিল। অন্যান্য

বিদ্রোহীসকলৰ সা-সম্পত্তি বাজেয়াপ্ত কৰাৰ লগতে ঢাকা জেললৈ নিক্ষেপ কৰা হৈছিল। এইদৰেই ১৮৩০ চনৰ বিদ্রোহৰ পৰিসমাপ্তি ঘটিছিল।

এনেদৰে, অসমত বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে সৃষ্টি হোৱা প্ৰাৰম্ভিক বিদ্রোহসমূহ শক্তিশালী আৰু সুসংগঠিত বৃটিছ সকলে কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰিছিল।

১.৮.৪ খাচীসকলৰ বিদ্রোহ (১৮২৯)

বৃটিছ সকলৰ বিৰুদ্ধে খাচীসকলে অতি সু-সংগঠিত আৰু দৃঢ় প্ৰতিৰোধ আগবঢ়াইছিল। বাৰ্মা যুদ্ধৰ সময়ত কিছুমান খাচী মুখিয়াল নেতাই দুৱাৰ অঞ্চলৰ ওপৰত অধিকাৰ হেৰুৱাইছিল। 1825 চনত ডেভিদ স্কটে তেওঁলোকৰ লগত নিৰ্ধাৰিত নগদ ধনৰ দাবীৰে এক বুজাপৰা কৰিছিল যিটো পৰিশোধ কৰাটো তেওঁলোকৰ পক্ষে সম্ভৱ নাছিল। তিৰুৎ সিঙে খাচী জনগণক বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে নেতৃত্ব দিছিল। 1828 চনৰ এপ্ৰিলত প্ৰায় 500 মানুহৰ এদল লোকে তিৰুৎ সিঙৰ নেতৃত্বত আক্ৰমণ চলায় দুজন ইংৰাজ বিষয়া লেঃ বাৰ্লটন (Burlton) আৰু বেডিংচফিল্ডৰ (Beddingsfield) উপৰিও নংখালুত 60 জন ভাৰতীয় চিপাহীক হত্যা কৰে। যাহওঁক, 1832 চনত তিৰুৎ সিঙে বশ্যতা স্বীকাৰ কৰে আৰু বৃটিছসকলে ৰজাক বশ্যতামূলক মিত্রতা নীতিৰ অধীনলৈ আনি খাচীসকলক শান্ত কৰিছিল।

১.৯ বৃটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে প্ৰাৰম্ভিক বিদ্রোহসমূহৰ ফলাফল আৰু গুৰুত্ব

1828 চনত গোমধৰ কোঁৱৰে বৃটিছৰ চৰকাৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰথম প্ৰয়াস চলাইছিল। তেওঁৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য আছিল আহোম ৰাজতন্ত্ৰ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰু বৃটিছসকলক খেদোৱা। যদিও তেওঁ বিফল হৈছিল, ই বিদেশী শক্তিৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়াত জনগণক অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। বৃটিছ চৰকাৰে সাধাৰণ কৃষকৰ ওপৰত যথেষ্ট কৰৰ বোজা আৰোপ কৰিছিল। ঔপনিবেশিক চৰকাৰ অসমৰ উন্নতিৰ প্ৰতি সম্পূৰ্ণৰূপে উদাসীন আছিল আৰু ইয়াৰ বিপৰীতে ৰাজহৰ নতুন উৎস ধৰি ৰখাৰ উদ্দেশ্যে যথেষ্ট উদ্যোগ লৈছিল যিয়ে অৱশেষত অসমৰ মাটিত বিদ্রোহৰ অগ্নি জ্বলাইছিল। সম্পদৰ শোষণ, জনসাধাৰণক শোচনীয় দৰিদ্রতালৈ সংকুচিত কৰা, জনজাতীয় এলেকাৰ আভ্যন্তৰীণ বিষয়ত হস্তক্ষেপ কৰা কাৰ্যই তেওঁলোকৰ মনত বৃটিছ চৰকাৰৰ প্ৰতি ঘৃণা আৰু অপমানৰ জন্ম দিছিল। যদিও বিদ্রোহ সমূহ বৃহৎ পৰিসৰত ইয়াৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য লাভ কৰাত বিফল হৈছিল তথাপি ই অন্য ঠাইৰ জনগণক বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে বিদ্রোহ কৰাত উৎসাহিত কৰিছিল।

5 জানি থোৱা ভাল

- অসমৰ বুৰঞ্জী ৰচনাৰ আৰম্ভণি আহোম যুগত আৰম্ভ হৈছিল।
- অসমত আহোমৰ প্ৰথম ৰাজধানী আছিল চৰাইদেউ।
- প্ৰথম মোৱামৰীয়া বিদ্রোহৰ সূচনা হৈছিল 1769 চনত।
- ইয়াণ্ডাবু সন্ধি 1826 চনৰ 24 ফেব্ৰুৱাৰীত স্বাক্ষৰিত হৈছিল যি অসমত আহোম শাসনৰ সমাপ্তি ঘটাইছিল। বৃটিছৰ হৈ চাৰ আৰ্কিবেল কেম্পবেলে এই চুক্তিত স্বাক্ষৰ কৰিছিল।
- গোমধৰ কোঁৱৰ, ধনঞ্জয় বৰগোঁহাই আৰু তেওঁৰ অনুগামীসকলে বৃটিছৰ অসম অধিগ্রহণৰ বিৰুদ্ধে 1828 চনত বিদ্রোহত লিপ্ত হৈছিল।
- আৰ.এইচ.কিটিং অসমৰ প্ৰথম চীফ্ কমিচনাৰ আছিল।

- অসমক বেংগল প্রেচিডেন্সিৰপৰা 1874 চনত পৃথক কৰা হৈছিল।
- চিলেটক অসমৰ পৰা পৃথক কৰি 1947 চনত পাকিস্তানক অন্তর্ভূক্ত কৰা হৈছিল।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন১ঃ শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিয়াওক ঃ

ক) অসমত আহোম ৰাজ্যৰ প্রথম ৰাজধানী আছিল চৰাইদেওû গড়গাঁওû শিৰসাগৰ।

.....

খ) ইয়াণ্ডাবু সন্ধি ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানী আৰু আহোম ৰজাû মান ৰজাû কছাৰী ৰজাৰ মাজত স্বাক্ষৰিত হৈছিল।

.....

গ) মোৱামৰীয়া বিদ্রোহৰ প্রথম পর্যায় 1759û1779û1769 চনত আৰম্ভ হৈছিল।

.....

ঘ) অসমত 1828 চনত হোৱা বৃটিছ বিৰোধী বিদ্রোহৰ নেতৃত্ব দিছিল পিয়লী বৰুৱাû গোমধৰ কোঁৱৰû ধনজয় বৰগোহাঁইয়ে।

.....

প্রশ্ন ২ঃ খালী ঠাই পূৰ কৰক ঃ

ক) অসমৰ প্রথম চীফ্ কমিচনাৰ আছিল .....।

খ) অসমক বেংগল প্রেচিডেন্সিৰ পৰা ..... চনত পৃথক কৰা হৈছিল।

গ) তিৰুৎ সিং ..... নেতা আছিল।

১.১০ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- 15 শ আৰু 16 শ শতিকাৰ এটা উল্লেখনীয় বৈশিষ্ট্য হৈছে বিশ্বৰ বিভিন্ন অঞ্চলত ইউৰোপীয় শক্তিসমূহে তেওঁলোকৰ নিয়ন্ত্রণ বিস্তাৰ কৰিবলৈ কৰা প্রচেষ্টা।
- সকলো ইউৰোপীয় শক্তিৰ ভিতৰত ইংলেণ্ডে ঔপনিৱেশিক সম্প্রসাৰণৰ নেতৃত্ব লৈছিল। সমগ্র 19শ শতিকাতে একে শাসনক কেন্দ্র কৰি গঢ়ি উঠা এখন সাম্রাজ্য ই গঢ়ি তুলিছিল।
- ভাৰতত ইষ্ট ইষ্টিয়া কোম্পানীয়ে বিভিন্ন উপকূলীয় অঞ্চলত বাণিজ্য ঘাটি স্থাপন কৰিছিল। কম সময়ৰ ভিতৰতে ভাৰত বৃটিছৰ গতানুগতিক উপনিৱেশলৈ সলনি হৈছিল।
- 1826 চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ যাগেদি অসম ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীক অর্পণ কৰা হয়।
- ৰুদ্রসিংহৰ (1695–1714) ৰাজত্বকালত আহোমৰ শক্তি শীর্ষ বিন্দুত উপনীত হৈছিল। লক্ষ্মীসিংহৰ (1769–1780) ৰাজত্বকালত এদল মোৱামৰীয়া সত্রৰ শিষ্যৰ পৰা আহোম ৰাজতন্ত্রলৈ প্রথম ভাবুকি আহি পৰিছিল।
- ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চর্ত অনুযায়ী পর্যায়ক্রমে গোটেই ব্রহ্মপুত্র উপত্যকা বৃটিছৰ সামৰিক শাসনৰ অধীনলৈ আহিছিল। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিয়ে অসমত আহোমৰ শাসনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটাইছিল।
- 1874 চনৰ 6 ফেব্রুৱাৰীত অসম প্রদেশক গৱর্ণৰ জেনে�ৰেলৰ পৰিষদৰ তাৎক্ষণিক কর্তৃত্ব আৰু নিয়ন্ত্রণৰ

অধীনত এজন চীফ্ কমিচনাৰক অর্পণ কৰা হয়। 1874 চনৰ 7 ফেব্রুৱাৰীত কর্ণেল আৰ.এইচ.কিটিংক অসমৰ প্রথম মুখ্য আয়ুক্ত হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হয়।

- 1874 চনৰ চেপ্তেম্বৰত চিলেট জিলাক অসমৰ লগত সংযুক্ত কৰা হৈছিল।
- অসমত বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে সৃষ্টি হোৱা প্রাৰম্ভিক বিদ্রোহসমূহ শক্তিশালী আৰু সুসংগঠিত বৃটিছসকলে কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰিছিল।

O ১.১১ অধিক জানিবলৈ

ইংৰাজী গ্রন্থঃ

1. Barpujari, H.K. (1992). *The comprehensive history of Assam*. *Modern period: Yandabu to diarchy 1826-1919A.D*. Volume four. Guwahati: Publication Board of Assam.
2. Baruah, S.L. (2007). *A comprehensive history of Assam*. Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd.
3. Gogoi, P. (1968). *The Tai and Tai Kingdom*.
4. Lahirl, R.M. (1994). *Annexation of Assam*.

K ১.১২ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

ক] চৰাইদেউ

খ) ব্রহ্মদেশৰ ৰজা।

গ) 1769 চনত।

ঘ) গোমধৰ কোঁৱৰ

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

ক) আৰ. এইচ. কিটিং

খ) 1874 চনত

গ) খাচী

M ১.১৩ আৰ্হি প্রশ্ন

ক) **অতি চমু প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ 50 টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)**

প্রশ্ন ১ঃ কোনজন আহোম ৰজাই যোৰহাটত প্রথম ৰাজধানী পাতিছিল?

প্রশ্ন ২ঃ আলুমিংগি কোন আছিল?

প্রশ্ন ৩ঃ বদনচন্দ্র বৰফুকনক কোনে হত্যা কৰিছিল?

খ) **চমু প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ 150 টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)**

প্রশ্ন ১ঃ ইয়াণ্ডাবু সন্ধি

প্রশ্ন ২ঃ ডেভিদ স্কট

প্রশ্ন ৩ঃ গোমধৰ কোঁৱৰৰ বিদ্রোহ

গ) **ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (উত্তৰসমূহ ৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত লিখক)**

প্রশ্ন ১ঃ অসমত আহোম ৰাজ্যৰ অৱনতি আৰু পতনৰ বিষয়ে বর্ণনা কৰক।

প্রশ্ন ২ঃ অসমত মানৰ আক্রমণৰ সম্পর্কে আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ৩ঃ অসমত বৃটিছ সকলে কেনেকৈ তেওঁলোকৰ শক্তি সুদৃঢ় কৰিছিল সেই সম্পর্কে বর্ণনা কৰক।

****